

Tanpınar neden moda?

Yaşadığı yıllarda eserleri önemsenmeyen, "Kırtipil Hamdi" diye küçümsenen Ahmet Hamdi Tanpınar edebiyatçıların neden gözdesi oldu?

■ **YAKIN** zaman öncesine kadar birçok kişinin adını ancak lise edebiyat kitaplarından hatırladığı Tanpınar'ın şimdi kitapları yeniden basılıyor, "reklamı yapılıyor", hakkında paneller, konferanslar, sergiler düzenleniyor...

ORHAN PAMUK: Sağcılar da solcular da Tanpınar'da hemfikir.

ATTILA İLHAN: Ahmet Hamdi Bey'i yaşarken ciddiye almadılar.

DOĞAN HIZLAN: Genç kuşak onun değişikliğini yeni sezdi.

Yaşadığı dönemde
"Kırtipil Hamdi"
diye küçümsenen,
eserleri
görmezden
gelen Tanpınar,
Türk okurunun
yeni gözdesi.
Yoksa Tanpınar
modası bir kimlik
krizinin doğal
sonucu mu?

Orhan Pamuk

Attila İlhan

Tomris Giritlioğlu

Hilmi Yavuz

Doğan Hızlan

Kenan İşik

Çetin Altan

Ahmet Hamdi'yi keşfettik!

ORHAN PAMUK (Yazar)

"Sağcıların, solcuların hatta devletin bile üzerinde anlaşığı tek edebiyatçı"

Tanpınar muhafazakarların, Batıcıların, solcuların, sağcılarının hatta devletin bile üzerinde aşağı yukarı anlaşığı belki de tek edebiyatçı. Ben de kendisini çok severek okudum, bana da çok şey öğretti. Hem Batı edebiyatını bilmesi hem de geçmiş kültürü tanıması çok önemliydi. Bu yönüyle Türkiye'nin iki ruhunu yansıttı. Ama bütün bu özellikleri ne yazık ki yaşarken fark ettiler. Ne zaman ki Türkiye kimlik değiştirmenin insan ruhunda yarattığı acılarla ilgilenmeye başladı, Tanpınar'ın önemi de o zaman anlaşıldı. Yapıtlarında hiçbir zaman ucuzluğa, sıradanlığa kaçmadığı için herkes ona saygı duydu. Şimdi eserlerini YKY gibi reklam ve dağıtım yönünden geniş olanaklara sahip bir kuruluşun yayımlaması da çok sevindirici.

HİLMİ YAVUZ (Şair-yazar)

"Türkiye'de Tanpınar ve Atay'dan sonra 'meselesi olan' romancı yoktur"

Tanpınar, Oğuz Atay'la birlikte Türk roman tarihinde "meselesi olan" iki büyük romancıdan biridir. Meselesi olmaktan modernleşme ile gelenek arasında sıkışıp kalmış olma gerçeğini anlıyorum. Tanpınar'ın 1970'lere kadar resmi ideoloji tarafından kasıtlı bir biçimde önemsenmediğini düşünüyorum. Çünkü resmi ideoloji Doğu-Batı ikileminde seçimini Batı'dan yana yaptı. Dolayısıyla Doğu-Batı ikiliğini trajik bir mesele olarak gören bir yazarı elbette göz ardı edecekti. Nitekim öyle de yaptı. Tanpınar'ın ve Atay'ın bugün "meselesi olan" yazarlar olarak hâlâ aşılımadıklarını düşünüyorum. Atay'dan sonra Türkiye'de meselesi olan romancı yoktur.

ÇETİN ALTAN (Yazar)

"O dönemde romancıların ün kazanmaları belli bir çevreyi ne kadar övdüklerine bağlıydı"

Kültürlü bir adamdı Ahmet Hamdi. Fransız edebiyatından bu yana yansımalar yapardı ama züppe değildi. Doğu kültürünü de iyi bilirdi. Önemli ölçüde Yahya Kemal'den etkilendi. Solculara karşı değildi, sağcılara da dosttu. O dönemde romancıların itibar kazanması belli bir çevreyi ne kadar övdüklerine bağlıydı. Ahmet Hamdi kimseyi övmedi ama karşı da çıkmadı. Bizim tarihimizin birikimlerinin de kendine özgü bir lezzeti olduğunu söyledi.

MEHMET KENAN KAYA

Huzur", "Saatleri Ayarlama Enstitüsü", "Yaz Yağmuru", "Beş Şehir"... Hepsi Ahmet Hamdi Tanpınar'ın imzasını taşıyan ve Yapı Kredi

Yayımları tarafından yeniden basılan bu eserler, son günlerde edebiyat dünyasının en çok konuşulan kitapları... Üstelik modernistlerden muhafazakarlara, solculardan sağcılara çok geniş bir kesimin ortak tercihi olarak...

Peki, hayatı boyunca gelenekle arasındaki bağı koparmadan modern olmaya çalışan, Doğu'yu olduğu kadar Batı'yı da

bilen ve şimdi çoğu başyapıt sayılan eserlerinde hep bir "sentez"i arayan Tanpınar'ı 50 yıl sonra yeniden gündeme getiren ne? Ya da madem bu kadar önemliydi, Türk aydını Tanpınar'ı niye unuttu? Yoksa bu unutulmuş bir zorunluluk muydu?

Bu yıla denk gelen 100. doğum yıldönümü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden üniversitelere birçok resmi ve sivil kurum tarafından kutlanan, köşe yazarlarından edebiyat eleştirmenlerine kimsenin yazmadan geçemediği Tanpınar'ı geniş bir yelpazede aydınlara sorduk: Huzur'u yazan adama karşı duyulan huzursuzluk neydi?..

Tanpınar'ı kaybedeli 40 yıl oldu ama şimdi herkes onun sentezini tartışıyor.

ATTILA İLHAN (Şair-yazar)

"Ahmet Hamdi Tanpınar hak ettiği yeri ne yazık ki çok geç buldu"

Yaşarken onu ciddiye almak istemediler. Çünkü geçmişle çağdaş kültür arasındaki irtibatları araştırarak, yaşam biçimimizi sorgulayan bakışı rahatsız ediciydi. Tanpınar hak ettiği yeri geç buldu. O yıllar Yunan Latin kayığına binmiş gidiyordu Türkiye. Ne zaman ki bu kayığın bizi bir yere götürmeyeceği belli oldu, soruşturma yeniden başladı. Aslında Tanpınar'ın sentezini olumlamıyorum. Ben sosyalistim, bakışım farklı ama bir sentez ihtiyacında mutabıkız Tanpınar'la. Çünkü Fransa'ya giden Fransız, İngiltere'ye giden İngiliz geliyor, böyle şey olmaz. O sentezi başaramamış olmamız vahim bir yere götürüyor bizi.

DOĞAN HIZLAN (Eleştirmen)

"Bana kalırsa genç kuşak Tanpınar'ın değişikliğini yeni sezdi"

Tanpınar'ın moda olmasını anlamakta güçlük çekiyorum. Çünkü onun hakkında çok iyi yazılar 20 yıl önce yazıldı. Hepimiz de okuduk. Bana kalırsa genç kuşak Tanpınar gibi büyük kültürlerin kesişmesinde var olan bir yazarın değişikliğini yeni sezdi. Türk edebiyatının tamamını okumak zahmetine katlanmadıklarından da onlar için şimdi moda oldu. Yanlış anlamayın, eserleri de kendisi de çok sevdiğim bir edebiyatçı. Ama bazı adların modalara kurban edilmesine göz yummak istemiyorum.

TOMRIS GİRİTLİOĞLU

("Yaz Yağmuru" filminin yönetmeni)

"Tanpınar'ı çok geç keşfettik. Bu belki sol düşüncenin bir hatası"

Tanpınar için Türkiye'nin Kafka'sı diyebilirim. Aslında onu ben de geç tanıdım. Gençken Rus, İngiliz edebiyatını hatmettik ama Tanpınar'ı çok geç keşfettik. Bu belki sol düşüncenin bir hatası. Ben Tanpınar'ın eserlerinde inanılmaz bir sinema dünyası buluyorum. Mümkün olsa hepsini çekmek isterim ama onun çok zor ve kendine özgü bir dünyası var. Zaten bir yönetmen olarak Tanpınar'a "Yaz Yağmuru"yla başlamamın nedeni de "Altından kalkabilir miyim?" diye kendimi sınamaktı.

KENAN İŞİK ("Huzur" oyununun yönetmeni)

"Doğu-Batı iç içeliği hâlâ gündemde. Laila diye bir yer var örneğin; Leyla değil"

Tanpınar en önemli aydınlarımızdan biri. Söyledikleri anlaşılıydı bugünkü kriz yaşanmaz, kim olduğumuzu bildirdik diye düşünüyorum. Çünkü Tanpınar'ın savunduğu Batı'yla Doğu'nun iç içeliği bugün de gündemde. Laila diye bir yer var örneğin, "Leyla" değil. Ya da hamam, "Hamam" olarak telaffuz ediliyor. Çünkü buradaki insanların o isme sempati duyacakları, hem Doğulu hem Batılı kimlikleriyle gidecekleri hesap ediliyor. İki kültür iç içe yürüyor yani. Ahmet Hamdi'nin önemi bu zenginliğin farkında olmasıydı.